

olup üzeri iki yöne eğimli kiremit çatıyla örtülmüştür. Sağır kuzey cephesine karşılık güneyde cephede dikdörtgen açıklıklı bir pencere, doğu cephesinde yine dikdörtgen açıklıklı bir kapı bulunmaktadır. Günümüzde betonarme olarak yenilenen türbenin içinde biri üç, diğeri iki kademeli kaide üzerinde yer alan ahşap sandukalar mevcuttur.

Avluda bulunan şadırvan 1164 (1751) yılında Mustafa Efendi tarafından yaptırılmıştır. Çokgen planlı bir alanın ortasında yükselen taş kaideye oturan mermer hazne dilimli bir gövdeye sahiptir. Dilimli gövdenin her bir yüzeyinde birer gülbezzenk motifli yer almakta ve bunların ortasında da musluklar bulunmaktadır. Son onarımlar sırasında üzeri demir profillerle kapatılan şadırvanın doğu yüzünde Nazîrâ İbrâhîm Efendi'nin kaleme aldığı kitâbe mevcuttur. Hasan Sezâî-yi Gülşenî Türbesi'nin güney cephesine bitişik durumdaki çeşmenin yarıya yakın bir kısmı ile yalak ve ayna taşı günümüzde toprak altında kalmıştır. Kesme taştan inşa edilen çeşme kare planlı ve piramidal taş külâhla örtülmüştür. Oldukça sade bir görünüşe sahip çeşmede herhangi bir mimari unsur bulunmamaktadır. Avluda yapılan kazı çalışmalarında caminin kuzeyinde tekneye ait koridorlu hücreler ve bir ocak nişi ortaya çıkarılmıştır. Hasan Sezâî-yi Gülşenî Türbesi'nin doğusunda içinde önemli şahsiyetlerin mezarlarını barındıran hazire bu özelliğiyle ayrıca incelenmesi gereken bir öneme sahiptir.

BİBLİYOGRAFYA :

Abdurrahman Hibri, *Enisü'l-müsâmirin: Edirne Tarihi 1360-1650* (trc. Ratıp Kazancıgil), İstanbul 1999, s. 37-39; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme* (Dağlı), III, 253-254; Ahmed Bâdi, *Riyâz-ı Belde-i Edirne: Edirne Bahçeleri* (trc. Ratıp Kazancıgil), İstanbul 2000, II, 91-92; Osman Nuri Peremeci, *Edirne Tarihi*, İstanbul 1939, s. 272-273; Rifkî Melûl Meriç, *Edirne'nin Tarihi ve Mimari Eserleri Hakkında*, İstanbul 1963, s. 41; Oral Onur, *Edirne Türk Tarihi Vesikalarından Kitabeler*, İstanbul 1972, s. 167-171; a.mlf., *Edirne Minareleri*, Edirne 1972, s. 70; Aynur Narin, *Edirne'nin Medrese-İmaret ve Tekkeleri* (mezuniyet tezi, 1972), İÜ Ed. Fak. Sanat Tarihi Bölümü, s. 56; F. Th. Djikema, *The Ottoman Historical Monumental Inscriptions in Edirne*, Leiden 1977, s. 104; Ali Rıza Özüygun, *Hasan Sezaî'nin Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Divanı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi* (doktora tezi, 1999), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 72-80; Ratıp Kazancıgil, *Edirne Şehir Tarihi Kronolojisi: 1300-1994*, İstanbul 1999, s. 48, 73, 82, 84, 121, 138, 146; Selma Özkan, *Edirne Türbeleri* (yüksek lisans tezi, 1995), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 67-78; Yöre (Hasan Sezaî özel sayı), sy. 45, İstanbul 2003.

N. ÇİÇEK AKÇIL

SEZÂİYYE

(سزائییه)

Halvetî-Gülşenî tarikatının
Hasan Sezâî-yi Gülşenî'ye
(ö. 1151/1738)
nisbet edilen bir kolu
(bk. SEZÂİ-yi GÜLŞENİ).

SEZGİ

(bk. HADS).

SEZGİN, Bekir Sıtkı

(1936-1996)

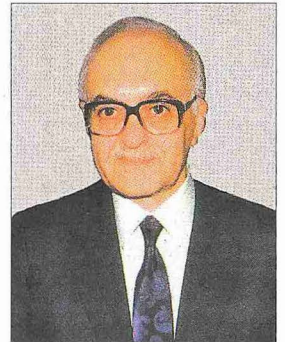
┌ Türk müzikisi ses sanatçısı, bestekâr. ┘

1 Temmuz 1936'da İstanbul Şehremini'de doğdu. Babası, Kemah'ın Hüdüd köyünden Kâdirî şeyhi Hâfız Hüseyin Efendi, annesi Feride Hanım'dır. İlk ve ortaokulu babasının görevi sebebiyle bulunduğu İsparta ve Muğla'da okudu. 1950'de ortaokulu bitirdikten sonra öğrenimine iki yıl ara verdi ve bu süre içerisinde hıfzını tamamladı. 1952'de İstanbul'da Pertevniyal Lisesi'ne ve bir yıl sonra babasının teşvikiyle Belediye Konservatuvarı'na girdi. Her ikisini de başarıyla bitirmesinin ardından (1956) Denizli'de askerliğini yaptı, terhisten sonra Ekim 1958'de İzmir'e yerleşti. 1959'da girdiği İzmir Radyosu'nda iki yıl sonra stajyerliği kalkarak solist ses sanatçısı oldu. Bu görevini Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) bünyesinde devam ettirdi. 1965'te birinci sınıf ses sanatçısı oldu. İki yıl sonra İzmir Radyosu'nda sanatçı adaylarına repertuar ve üslup hocalığı yaptı. 1974'te İzmir Radyosu klasik koro şefliğine getirildi.

1975-1976 ders yılında İstanbul'da öğrenime açılan Türk Müzikisi Devlet Konservatuvarı'nın şan bölümünde repertuar hocalığına tayin edildi. Bu münasebetle İzmir'den ayrılarak İstanbul'a yerleşti. 1978'de İstanbul Radyosu'ndaki vazifesine Küçük Koro ve Kadınlar Topluluğu şefliğiyle Repertuar Kurulu üyeliği, ayrıca Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Merkez Denetleme Kurulu üyeliği ilâve edildi. 1981 yılı sonunda Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'ndan emekli oldu. 1982'de İstanbul Teknik Üniversitesi'ne bağlanan Türk Müzikisi Devlet Konservatuvarı'ndaki görevi vefatına kadar devam etti. Bir ara Adapazarı Belediye Konservatuvarı'nda öğretim üyeliği de yapan Sezgin'in Türk Müzikisi Devlet Konservatuvarı'ndaki son görevleri Ses Eğitimi ve Temel Bilimler bö-

lümlemlerindeki repertuar ve üslup, Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans programında dinî müzik eğitimi dersleri hocalığıdır. 10 Eylül 1996 tarihinde kalp krizinden vefat etti ve ertesi gün Sahrâycided Mezarlığı'na defnedildi. Oğlu Hüseyin Kutsi Sezgin ses sanatçısı, neyzen ve koro şefi olarak müzik çalışmalarını sürdürmektedir.

Müziği kendisine bahşedilmiş yüce bir değer, bir nimet olarak kabul edip onun israf edilmeden iyi kullanılması, iyi icra edilmesi gerektiği anlayışına sahip olan Bekir Sıtkı Sezgin kendine has bir üslup geliştirmiş ve bu üslupla ortaya koyduğu dinî ve din dışı müzik icraları döneminde çok beğenilmiştir. Klasik ve klasik sonrası dönemleri eserlerinin yanı sıra özellikle dinî formlardaki başarılı icraları onu zamanın müzikişinasları arasında farklı bir konuma getirmiştir. Müziğe olan kabiliyetinin çok küçük yaşlarda babası tarafından fark edilmesi üzerine müzikteki ilk hocaları bu konuda eğitilmiş olan annesi ve babası olmuştur. İlkokula başladığında (1942) babasından aldığı dinî müzik dersleri sonucu pek çok eseri başarıyla icra edebilecek seviyedeydi. İlkokul öğrenimi süresince babasından Kur'an tilâveti ve Kur'an ilimleri dersleriyle mevlid, ilâhi, durak, şûgûl, tevşih, na't, kaside, ezan gibi dinî müzik form bilgilerini almaya devam etmiştir. Bu arada üdf olan annesinden başladığı şarkı meşklerini ilk ve ortaokul yıllarında da sürdürmüştür. Annesinden ilk meşkettiği eserin Şerif İçli'nin, "Derdimi ummâna döktüm âsumâna inledim" mısraıyla başlayan hicaz şarkısı olduğunu söylemiştir. On yaşlarına geldiğinde babasının onun bir topluluk karşısında okuyabileceği kanaatine varmasıyla ilk defa cami kürsüsüne çıkarak mevlidin "Tevhid" bahrini okumuş, mevlid üzerindeki çalışmalarını "Tevhid" bahrini Hâfız Fahri Tükel, "Nur" bahrini babası Hüseyin Efendi, "Velâdet" bahrini Hâfız Mecit Sesigür, "Merhabâ" bahrini Hâfız Rıza, "Mi'rac" bahrini

Bekir
Sıtkı
Sezgin

Hâfız Mahmut Öncü'den meşkederek devam ettirmiştir. Lâleli Camii başmüezzinlerinden Hâfız Numan Efendi'den ezanın her beş vakti için farklı makamlardan okunuşunu öğrenmiştir. Bu arada 1946-1948 yıllarında İzmir'de zaman zaman ziyaret ettiği Hoca Mehmet Râkım Elkutlu'dan bazı eserlerini meşketme imkânı bulmuştur. Ayrıca İzmir'de olduğu dönemde Salepçibaşı Camii imamı ve zâkirbaşı Hâfız İlhâmi Efendi, Manisalı Çorapçızade Hâfız Ahmed Efendi, Nazillili Hâfız İsmail Gürses, Mübâşir Kemal Efendi gibi müzik üstatlarından üslup ve klasik repertuar; Servet Özbay, Gürer Erman, Turhan Yalçın ve Mehmet Kutlugün'den nazariyat, solfej ve repertuar; Zeki Baran ve Fuat Edip Bakır'dan edebiyat dersleri almıştır. İstanbul Belediye Konservatuvarı'ndaki eğitimi sırasında Mesut Cemil Tel, Şefik Gürmeriç, Şive Ölmez, Ferdi Ştatzter, Münir Nurettin Selçuk ve Nevzat Atlığ'dan yararlanmış, Sadettin Kaynak'la tanışmıştır. Resmî görevleri dışında bazı özel konserler vermiş, ancak gazinolarda hiç okumamıştır.

Müsinin sadece teknik bilgiyle ya da kitaplardan değil meşk yoluyla, yani iyi bir ağızdan (fem-i muhsin) usta-çırak ilişkisiyle dinleyerek ve izleyerek öğrenilebileceğini ifade etmiş ve hayatı boyunca bu anlayışı savunmuştur. Onun için meşk esnasında en küçük bir ayrıntı bile önemli olup meşk bir çeşit nefis terbiyesidir. Ona göre iyi bir müzikşinas olabilmek için müzik birikiminin edebiyat ve tasavvuf bilgileriyle desteklenmesi gerekir, ayrıca iyi bir icra bütün bu özelliklere ses tekniğinin ilâvesiyle sağlanır. Aruz vezniyi iyi bilmesi, kafa ve göğüs seslerini kullanarak ortaya koyduğu ses hâkimiyeti, geniş repertuar bilgisi ile yumuşak üslubu, Bekir Sıtkı Sezgin'in kusursuz icrasındaki unsurlardır. Eserlerini okurken âdeta yaşadığı boyutun daha ötesine geçerek oralardan birtakım sesleri hissettiğini söyler, küçük yaşta aldığı dinî müzik eğitiminin onun icracılıktaki en önemli alt yapısını oluşturduğunu hemen her fırsatta vurgulardı. Ses perdelerini basma konusunda gösterdiği hassasiyeti müzik çevrelerinde onun "perdeci" diye anılmasına sebep olmuştur.

Klasik müzik, tasavvuf ve Mevlvî müzikisi repertuarı çerçevesinde yurt içinde ve Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya, İngiltere, İspanya, Japonya gibi ülkelerde her biri başlı başına bir sanat hadisesi olarak nitelendirilen pek çok konser vermiştir. 1978'de Sheraton Oteli Salonu'nda verdiği konser İstanbul'daki ilk konseridir. 1981 yılında Topkapı Sarayı Müzesi Bâ-

Bekir Sıtkı Sezgin Ankara'da bir televizyon konserinde (26 Mart 1975)

büssaâde önündeki konser de onun en başarılı icralarından biri olarak değerlendirilmektedir. Aynı yıl Amsterdam KRO Radyosu arşivi için geniş bir repertuarla Türk müzikisi klasiklerini seslendirmiştir. Bu icralarda kendisine dönemin en seçkin saz sanatçıları eşlik etmiş olup bazıları şunlardır: Cevdet Çağla, Yücel Aşan, Necdet Yaşar, Abdi Coşkun, Niyazi Sayın, Akagündüz Kutbay, Doğan Ergin, Ömer Erdoğan, Cınuçen Tanrıkorur, İhsan Özgen, Cüneyt Kosal, Erol Deran. Bekir Sıtkı Sezgin çok az plak doldurmuştur. Ancak özel toplanılarda ve konserlerinde kaydedilmiş pek çok ses bandı bugün müzik çevrelerindeki özel arşivlerde yer almaktadır. Ayrıca 1993-1994 yıllarında Yapı ve Kredi Bankası Kültür Yayınları arasında hazırlanıp neşredilen "Büyük Besteler Büyük Ustalar" ve "Güldeste" adlı Türk müzikisi kaset ve CD'lerinin müzik danışmanlığı ve genel sanat yönetmenliğini yapmasının yanı sıra bu çalışmadaki bazı eserleri de seslendirmiştir. Bu sahada icracı olarak yaptığı son çalışma ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı adına gerçekleştirdiği Hamâmizâde İsmâil Dede Efendi'nin nevâ Mevlvî âyini- dir. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* müellif kadrosunda yer alan Bekir Sıtkı Sezgin, ayrıca Şubat 1981 – Aralık 1982 tarihleri arasında yirmi iki sayı yayımlanan, genel yönetmenliğiyle sanat kurulları başkanlığını üstlendiği *San'at ve Kültürde Kök* adlı dergide "Düşüncelerimiz" ve "Usullerimiz" başlıklar altında Türk müzikisinin meseleleri ve müzik usullerini konu alan makalelerle "Sanat Âbideleri-

miz" başlığı altında dinî ve din dışı formlarda pek çok nota neşretmiştir. Ortaya koyduğu mükemmel icranın gelecek nesillere taşınmasında da büyük gayret göstermiş ve talebeler yetiştirmiştir. Oğlu Hüseyin Kutsi Sezgin, Doğan Dikmen, Serhat Sarpel, Necmettin Yıldırım, Aytaç Ergen, Fatih Salgar bunlardan bazılarıdır.

En çok sevdiği bestekârları Eyyübî Zekâi Dede, Hacı Ârif Bey, Mehmet Râkım Elkutlu ve Avni Anıl olarak sıralayan ve hayatını müziğe vakfettiğini, ancak henüz hiçbir şey öğrenemediğinin farkına vardığını söyleyecek kadar alçak gönüllü olan Bekir Sıtkı Sezgin, güfte seçiminde gösterdiği hassasiyetin yanı sıra usul mükemmeliyetiyle dikkati çeken sanat değeri yüksek besteleriyle bu sahadaki gücünü de ortaya koymuştur. Hüzzam makamını çok seven Sezgin'in 1962'de bestelediği, sözleri Yavuz Sultan Selim'e ait, "Sanma şâhım herkesi sen sâdikâne yâr olur" mısraıyla başlayan ağır aksak usulündeki şehnaz şarkısı ilk bestesidir. Bu tarihten itibaren vefatına kadar Mevlvî âyini, tevşih, durak, salâ, şügül, ilâhi, na't, münâcât, peşrev, saz semâisi, kâr-ı nâtık, kârçe, beste, ağır semâi, yürük semâi, şarkı, çocuk şarkısı formlarında 100'e yakın eser bestelemiştir. Son bestelerinden biri Mustafa Tahralı'nın güftesi üzerine yaptığı hüzzâm kâr-ı nâtıktır (bestelediği eserlerden doksan bir adedinin listesi için bk. Paçacı, VCD-Kitapçık, s. 28-32).

BİBLİYOGRAFYA :

Cınuçen Tanrıkorur, *Müzik Kimliğimiz Üzerine Düşünceler*, İstanbul 1998, s. 374-376; Saadet Gültaş, "Bekir Sıtkı Sezgin'le Dinî-Tasavvufî Müzik ve Klasik Müzikimiz Hakkında Mülâkât", *San'at ve Kültürde Kök*, sy. 13, İstanbul 1982, s. 24-26; sy. 16 (1982), s. 45; sy. 17 (1982), s. 38-39; Nuran Ürkmez, "Müzik Bir Niyettir, Hüsn-i İstimâl Gerektirir", *İzlenim*, sy. 1, İstanbul 1992, s. 125-127; Yalçın Çetinkaya, "Arif Olan Ağlar", *Aksiyon*, sy. 94, İstanbul 1996, s. 20-22; Mehmet Çınarlı, "İki Büyük Sanatçının Kaybı Üzerine", *TDL*, sy. 539 (1996), s. 561-563; M. Nazmi Özalp, "Bekir Sıtkı'yı Anarken", *TY*, sy. 459 (1997), s. 47-48; İncilâ Bertuğ, "Bekir Sıtkı Sezgin'e Dair ...", *MM*, sy. 460 (1998), s. 22-23; Mustafa Doğan Dikmen, "Türk Müziğinde Şarkı İcrâcılığı", *Musikişinas*, sy. 7, İstanbul 2005, s. 97-99; Gülay Gedik, "Bekir Sıtkı Sezgin, Dinî Müzik ve Meşk Usûlü", a.e., s. 100-104; Gönül Paçacı, Bekir Sıtkı Sezgin, Türk Müzik Geleneğini Yaşatanlar, Boyut Müzik-Boyut Yayın Grubu, VCD-Kitapçık; a.m.f., Şems-Musikimizde Bir Güneş: Bekir Sıtkı Sezgin, Video filmi, Boyut Yayın Grubu; Mehmet Güntekin, Bekir Sıtkı Sezgin, Türk Müzikisi Vakfı Adına Kaf Müzik Basın Reklam Filmcilik San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından hazırlanan albüm kitapçığı. (Maddenin yazımında Bekir Sıtkı Sezgin'in oğlu Hüseyin Kutsi Sezgin'den alınan şifâhî bilgilerden de faydalanılmıştır).